

I. Ünite
Türk Dili ve Edebiyatına Giriş
II. Ünite
Öykü

- Türk Dili ve Edebiyatına Giriş
- Hikâye
- Yazım Kuralları ve Noktalama
- Fillimsiler
- Konu Anlatımı
- Etkinlik
- Test

TOBB FEN LİSESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
10. SINIFLAR

Yazılıya Hazırlık ve Çalışma
Kitapçığı

Mehmet BAĞMANCI

İÇİNDEKİLER

1. Ünite

Edebiyatın Tarih ve Din ile İlişkisi / Türk Edebiyatının Dönemlere Ayrılmasındaki Ölçütler / 1. Etkinlik	3
Türk Edebiyatının Tarihî Dönemleri / 2. Etkinlik	4
Türk Edebiyatının Tarihî Dönemleri / Türkçenin Tarihî Gelişimi / 3. ve 4. Etkinlikler	5
1. Ünite Ara Değerlendirme / 5. Etkinlik	4
Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler / 6. Etkinlik	7
Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler / 7 ve 8. Etkinlikler	8
“de”nin, “ki”nin ve “mi”nin Yazımı / 9. Etkinlik	9
Birleşik Sözcüklerin Yazımı / 10, 11 ve 12. Etkinlikler	10
Noktalama İşaretleri / 13 ve 14. Etkinlikler	12
ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTİ -1	14

2. Ünite

Hikâye Türü Hakkında Genel Bilgi / 1, 2, 3 ve 4. Etkinlikler	16
Halk Hikâyeleri ve Mesnevi / 5 ve 6. Etkinlikler	19
Tanzimat Dönemi’nde Hikâye / 7. Etkinlik	20
Servetifünun Dönemi’nde Hikâye / 8 ve 9. Etkinlikler	21
Millî Edebiyat Dönemi’nde Hikâye / 10 ve 11. Etkinlikler	22
1. ve 2. Ünite Değerlendirme Etkinliği / 12. Etkinlik	23
ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTİ - 1	24
Fiilimsiler Konu Anlatımı	26
Fiilimsi Konu Etkinlikleri / 13, 14, 15, 16, 17, 18 ve 19. Etkinlikler	30
ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTİ - 2	34
CEVAP ANAHTARLARI	36

10. SINIF Türk Dili ve Edebiyatı

1. ÜNİTE Türk Dili ve Edebiyatına Giriş

- Edebiyatın Tarih ve Din ile İlişkisi
- Türk Edebiyatının Dönemlere Ayrılmasındaki Ölçütler

Mehmet BAĞMANCI
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

1. Etkinlik

İfadeler doğru ise kutucuklara “D” yanlış ise “Y” yazınız.

1. Edebiyatın da tarihin de ana konusu insandır.	
2. Tarihi gerçeklik edebî eserlerde yeniden yorumlanır.	
3. Edebî bir eseri oluştururken yazar gerçek dünyayı olduğu gibi anlatmaya çalışır.	
4. Yazar ve edebiyat eseri dönemin siyasi kültürel ve sosyal olaylarından etkilenmez.	
5. Destanlar tarih öncesi dönemleri aydınlatmada kaynak vazifesi görürler.	
6. Edebî eserler aynı zamanda tarih araştırmalarında sıklıkla başvurulan kaynaklardır.	
7. Türk edebiyatının ilk dönemlerinde din adamlarının etkisi yoktur.	
8. Şaman, kam, baksı, ozan denilen kişiler şiirleriyle Türk edebiyatına yön vermişlerdir.	
9. İslamiyet öncesi edebî eserler, içinde buldukları inanç esaslarından ve dinî değerlerden izler taşımamaktadır.	
10. Türklerin İslamiyet’i benimsedikten sonra oluşturduğu edebî eserler ağırlıklı olarak Arapça ve Farsçadır.	
11. Din, Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında önemli bir ölçüttür.	
12. İslam dininin Türk edebiyatı üzerindeki ağırlıklı etkisi Tanzimat Dönemi’ne kadar sürmüştür.	
13. Dil, din, düşünce, duygu ve yaşam tarzının herhangi birindeki değişim, kültürdeki değişimi beraberinde getirir.	
14. Edebî eserler ve dönemler incelenirken dil özellikleri dikkate alınır.	
15. Türklerin İslamiyet’ten önceki dillerinde yabancı dillerin etkisi oldukça fazladır.	
16. Coğrafyadaki farklılaşma “lehçe” ve “şive” denen farklılıkları beraberinde getirir.	
17. Türk dilinde farklı lehçeler yoktur.	
18. Türk dilinde farklı lehçelerin ortaya çıkması, birbirinden uzakta devletler kuran Türk topluluklarının değişik diller oluşturmalarının sonucudur.	
19. Çağdaş Türk edebiyatlarını Azeri, Özbek, Kırgız edebiyatları şeklinde ayırırken kullanılan ölçüt, bu edebiyatların farklı coğrafyalarda oluşan şivelere sahip olmasıdır.	
20. İslamiyet’ten önceki Türk edebiyatında sanat iletişim amacı olarak görülmüştür.	
21. 10. yüzyılda İslamiyet’in kabulü ile Türk kültürü büyük ölçüde yabancı dillerin etkisinden kurtulmuştur.	
22. Tanzimat Dönemi’nde edebiyat, toplumu dönüştürme aracı olarak görülmüştür.	
23. Milî Edebiyat Dönemi’nde bireysel konular işlenmiştir.	

2. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerdeki noktalı yerlere uygun ifadeleri yazınız.

-⁽¹⁾....., yazının henüz kullanılmadığı dönemlerde ortaya çıkan ve kuşaktan kuşağa sürüp gelen bir edebiyattır.
-⁽²⁾..... olarak da bilinen Sözlü Edebiyat Dönemi'nde destanlar, sagular,⁽³⁾ ve⁽⁴⁾ başlıca nazım şekillerini oluşturur.
- İslamiyet Öncesi Yazılı Edebiyat Dönemi'nde Türkler,⁽⁵⁾ ve⁽⁶⁾ alfabelerini kullanmışlardır.
- II. Abdülhamid Dönemi'nde⁽⁷⁾ (Fenlerin Zenginliği) adlı bilim-teknik dergisinin etrafında toplanan sanatçılar, Batı etkisinde bir edebiyat hareketi geliştirmişlerdir.
-⁽⁸⁾....., başlangıçta Servetifünun Edebiyatı'na tepki olarak doğmuştur.
- Servetifünun sanatçıları⁽⁹⁾ konuları işlemiş, halka hitap etmeyi düşünmemişlerdir.
- Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatı,⁽¹⁰⁾'la birlikte başlamıştır.
- Türkler İslamiyeti kabul ettikten sonra Türk edebiyatı⁽¹¹⁾ ve⁽¹²⁾ olmak üzere iki koldan gelişmiştir.
- Divan edebiyatı;⁽¹³⁾.....,⁽¹⁴⁾ veya⁽¹⁵⁾ olarak da adlandırılmaktadır.
- Halk edebiyatı;⁽¹⁶⁾.....,⁽¹⁷⁾ ve⁽¹⁸⁾ olmak üzere üç koldan gelişmiştir.
- Divan edebiyatında sıklıkla kullanılan gazel, kaside, mesnevi, vb.⁽¹⁹⁾ ve⁽²⁰⁾ edebiyatlarından alınan nazım şekilleridir.
- Ali Canip Yöntem, Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp'in çıkarmış olduğu Genç Kalemler dergisinde savundukları Yeni Lisan hareketiyle oluşmaya başlayan edebiyat⁽²¹⁾ 'tır.

saray edebiyatı

anonim halk edebiyatı

Arap

halk edebiyatı

Fars

divan edebiyatı

tekke (tasavvuf) edebiyatı

bireysel

âşık edebiyatı

klasik Türk edebiyatı

Uygur

yüksek zümre edebiyatı

Destan Dönemi

Servetifünun

Tanzimat

Savlar

koşuklar

Göktürk

Fecr-i Âti Edebiyatı

Sözlü edebiyat

Millî Edebiyat

10. SINIF Türk Dili ve Edebiyatı

1. ÜNİTE Türk Dili ve Edebiyatına Giriş

- Türk Edebiyatının Tarihi Dönemleri
- Türkçenin Tarihî Gelişimi

Mehmet BAĞMANCI
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

3. Etkinlik: Tabloyu, Türk edebiyatının tarihî dönemlerine uygun olarak doldurunuz.

TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERİ		
İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı	(1)	(2)
→ (3) → Yazılı Dönem Edebiyatı	→ Geçiş Dönemi Edebiyatı → (4) → (5) a. (6) b. (7) c. Tekke (Tasavvuf) Edebiyatı	→ (8)(1860 - 1895) → (9)(1895 - 1901) → (10)(1909 - 1912) → (11)(1911 - 1923) → (12)(1923 - ...)

Fecr-i Âti Edebiyatı

Divan Edebiyatı

Âşık Tarzı Halk Edebiyatı

Millî Edebiyat

Halk Edebiyatı

İslamiyet Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı

Anonim Halk Edebiyatı

Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı

Sözlü Dönem Edebiyatı

Tanzimat Edebiyatı

Servetifünun Edebiyatı

Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı

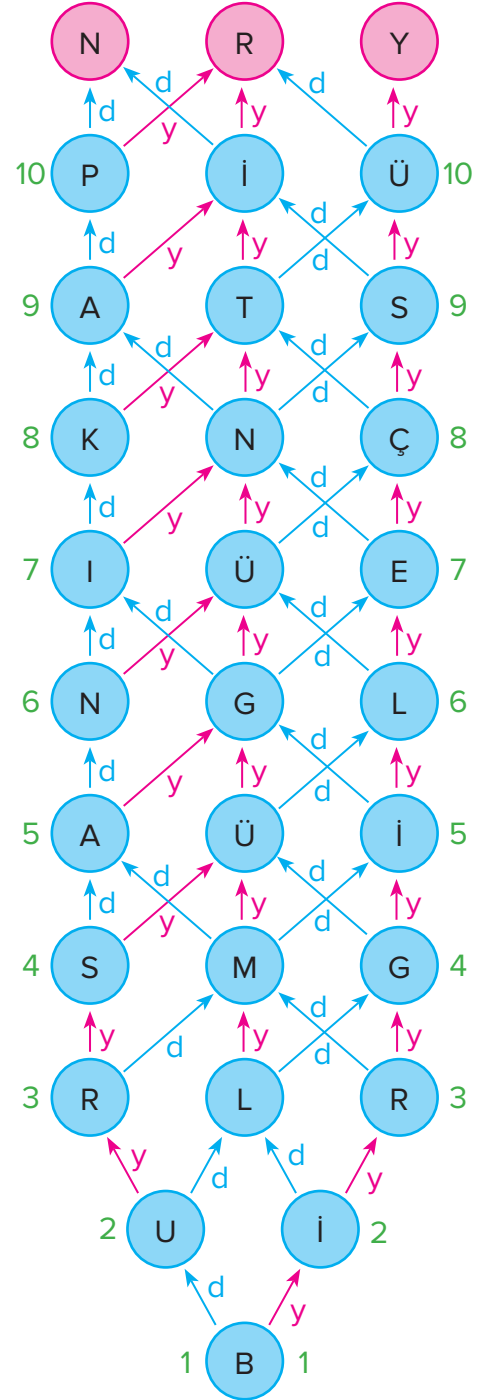
4. Etkinlik: Geçmişten bugüne Türklerin kullanmış olduğu alfabelerin ve karakterlerin yazılı olduğu kutucukları işaretleyiniz.

- 1 İbrani Alfabeti
- 2 Köktürk Alfabeti
- 3 Ermeni Alfabeti
- 4 Tana Alfabeti
- 5 Kiril Alfabeti
- 6 Gürcü Alfabeti
- 7 Kore Alfabeti
- 8 Uygur Alfabeti
- 9 Çince Karakterler
- 10 Arap Alfabeti
- 11 Japonca Karakterler
- 12 Amhar Alfabeti
- 13 Hint dilleri Alfabeti
- 14 Latin Alfabeti
- 15 Kannada Alfabeti

5. Etkinlik

“1” nolu cümleden başlayarak cümlelerin doğru veya yanlışlığına karar verip oklar yönünde ilerleyiniz. Gizli cümleyi bulunuz.

1. Türk dilinin ortaya çıkış tarihi kesin olarak bilinmektedir. ()
2. Türk yazı dilinin ele geçen ilk örnekleri olan Köktürk Yazıtları Köktürk dilinin işlenmiş bir dil olduğunu göstermektedir. ()
3. Türkçenin 7. yüzyıldan 13. yüzyıla kadarki dönemi olan Eski Türkçe Dönemi'nin dil özellikleri Köktürk, Uygur ve Karahanlı metinlerinde görülmektedir. ()
4. Uygurlar eserlerini Kiril Alfabeti'yle vermişlerdir. ()
5. İlk İslamî eserlerin verildiği Karahanlılar Dönemi'nin eserlerinde Köktürk ve Uygur Türkçesi'nin eserleri görülür. ()
6. Kutadgu Bilig, Divânü Lügâti't Türk, Atabetü'l-Hakayık ve Divan-ı Hikmet Osmanlı Türkçesi Dönemi eserlerindedir. ()
7. 13. ve 15. yüzyıllar arasındaki dönem Türkçe'nin “Eski Anadolu Türkçesi” dönemidir. ()
8. Yunus Emre Divanı, Garipname ve Mantıku't Tayr, Eski Anadolu Türkçesi Dönemi eserleridir. ()
9. Eski Anadolu Türkçesi Dönemi'nin diline “Batı Oğuzcası”da denir. ()
10. Batı Türkçesinin 15. yy'ın sonlarıyla 20. yy'ın başları arasındaki dönemi Osmanlı Türkçesi Dönemi'dir. ()

6. Etkinlik

Cümleleri okuyunuz. Büyük harflerin kullanımına dikkat ederek uygun kutucukları işaretleyiniz.

	Doğru	Yanlış
1. Şanlıurfa İli'nin Karaköprü İlçesi'nde ikamet etmektedir.	☐	☐
2. Otuz Beş Yaş Şiiri'ni ezberden okudu.	☐	☐
3. Dostoyevski denince akıllara "Suç Ve Ceza"sı gelir.	☐	☐
4. Tam anlamıyla klasik Türk müziği hayranıydı.	☐	☐
5. Köprülü bu şiiri Divan Edebiyatı'nın şaheseri olarak tanımlar.	☐	☐
6. Zavallı kız, evin sinderellası olmuştu.	☐	☐
7. Tatlılara Hindistan cevizi eklemeyi unutmamalısın.	☐	☐
8. Bazı sözcük türleri şunlardır: Adlar, sıfatlar, zamirler...	☐	☐
9. 1995 Yılı'nın sonbaharıydı.	☐	☐
10. Kasılarak ayda 5000 Dolar maaş aldığını belirtti.	☐	☐
11. Bana göre O, sanat dünyasının yıldızıdır.	☐	☐
12. Ahmet Haşim, sembolizmin yanında empresyonizm akımından da etkilenmiştir.	☐	☐
13. Farabi'nin araştırmalarına göre nihavent makamı kuvvet ve barış duygusu verir.	☐	☐
14. Ramazan bayramını Güney Afrika Cumhuriyeti'nde kutladık.	☐	☐
15. Dilimizde iki tane "ki" vardır.	☐	☐
16. Türkiye'nin doğusunda doğan yazarın Doğu kültürü üzerine pek çok çalışması vardır.	☐	☐
17. Hem Doğu hem de Batı Anadolu'da yağmur var.	☐	☐
18. Recep, şaban ve ramazan ayları "şuhur-u selase" olarak da adlandırılır.	☐	☐
19. İlimize teşrif eden Cumhurbaşkanı, Vali tarafından karşılandı .	☐	☐
20. Bu soru sorulduğunda Dünya, boğa burcunun dairesinde imiş.	☐	☐
21. 2021 Şubat'ında görüşmek dileğiyle...	☐	☐
22. Türkiye'nin Kuzeyini yağışlar teslim aldı.	☐	☐
23. Az sonra meclis, oturuma ara verecek.	☐	☐

10. SINIF
Türk Dili ve
Edebiyatı

1. ÜNİTE
Türk Dili ve Edebiyatına Giriş
Büyük Harflerin Kullanıldığı
Yerler

Mehmet BAĞMANCI
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

7. Etkinlik: Aşağıdaki metinde büyük harfle yazılması gereken harfleri yuvarlak içine alınız.

bana “sen şuna buna niçin sataştın?” diyorlar. farkında değilim. karşımda müthiş bir yangın var, alevleri göklere yükseliyor; içinde evladım yanıyor, imanım tutuşmuş yanıyor. o yangını söndürmeye, imanımı kurtarmaya koşuyorum. yolda biri beni kösteklemek istemiş de ayağım ona çarpmış. ne ehemmiyeti var?

Eşref Edip

yalnız yanık bir şairimizin:

“hüsün olur kim, seyrederken ihtiyar elden gider.” dediği gibi hayatının her lahzasında ilahi tecellilere mazhar bu mübarek zatın ilim ve irfanından, ahlak ve kemalatından bahsetmek insana bambaşka bir zevk ve ilahi bir haz veriyor.

Ali Ulvi Kurucu

8. Etkinlik: İfadeler doğru ise kutucuklara “D” yanlış ise “Y” yazınız.

	D / Y
1. Özel adlarla birlikte kullanılan “ve, veya, ile” gibi sözcükler her durumda büyük harfle başlamalıdır.	
2. “Kiralık Konak romanı” ifadesinde yazım yanlış yoktur.	
3. “Divan Edebiyatı, Halk Edebiyatı” örneklerindeki gibi tarihî dönem bildirmeyen terimler büyük harfle başlar.	
4. “Kurum, kuruluş, yönetmelik vb.” sözcükleri belli bir kurum belirttiğinde büyük harfle başlar.	
5. “Tanrı ve ilah” sözcükleri her durumda büyük harfle başlar.	
6. Rakamla başlayan cümlelerde rakamdan sonra gelen sözcük büyük harfle başlar.	
7. Özel ada bağlı tür adları büyük harfle başlar.	
8. Özel adlar kendi anlamları dışına çıkıp yeni anlamlar kazanırsa büyük harfle başlamaz.	
9. Para birimleri küçük harfle başlar.	
10. Özel ada dahil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözcükler büyük harfle başlar.	
11. İki noktadan sonra gelen cümleler her durumda büyük harfle başlar.	
12. Özel ad yerine kullanılan “o” zamiri cümle içinde büyük harfle yazılır.	
13. Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş olursa sözcük büyük harfle başlar.	
14. Müzikte kullanılan makam ve tür adları büyük harfle başlar.	
15. Edebiyat akımları adları büyük harfle başlar.	

9. Etkinlik:

Cümleleri okuyunuz. “de”, “ki” ve “mi”nin yazımlarına dikkat ederek uygun kutucukları işaretleyiniz.

	Doğru	Yanlış
1. Ölsek te sevinin eve dönsek te!	☐	☐
2. Avrupa’da geçirdiği yıllarını anılarında anlatmış.	☐	☐
3. Bir de hafif olsaydık bir rüzgârdan; yer alsaydık şu bulut kervanında.	☐	☐
4. Şairin içide odası gibi sessizlikle dolunca uyuklayan her şey uyanır.	☐	☐
5. Bir başına ben yok ama sen de yok.	☐	☐
6. Karanlığı, düşü, sessizliği sevmeyen bir çağ da yaşıyoruz.	☐	☐
7. Gelecek hakkında hiçte iyimser konuşmuyordu.	☐	☐
8. Bu konu da sen de yanılıyorsun o da.	☐	☐
9. Hatırladın mı bilmem, daha önce tanışmıştık.	☐	☐
10. O konuşmaya başladımı herkes susardı.	☐	☐
11. Onun arabası var, güzel mi güzel; şoföründe var özel mi özel.	☐	☐
12. O da ben de gel miyoruz.	☐	☐
13. Mademki buralara kadar geldin, uğrasaydın...	☐	☐
14. Oysaki çok güvenmiştim ona.	☐	☐
15. Duydum ki unutmuşsun gözlerimin rengini.	☐	☐
16. Son nefesimiz gelince bakıyoruz ki ömrümüz ne kadar kısa, hasretlerimiz ne kadar çok...	☐	☐
17. Sağlıklarında ün yapmış yazarlar her nedense ölünce dahada çabuk unutuluyorlar.	☐	☐
18. Gel gör ki bizim ki hiç oralı olmadı; bu yılki kutlamalara katılacağım, diye tutturdu.	☐	☐
19. İşlerin yürümesi için illa ki başınızda durmam mı gerekiyor?	☐	☐
20. Bir dahaki sefere daha iyi hazırlanmalısın.	☐	☐
21. Fotoğraftaki nineye hiç de benzemiyor.	☐	☐
22. Zoru gördü mü kaçan kişileri sev miyorum.	☐	☐

10. Etkinlik:

Özgün biçimleri tek heceli olan Arapça kökenli bazı sözcükler “etmek”, “olmak”, “eylemek” yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine, ses değişmesine veya ses türemesine uğrarsa bitişik yazılır.

Bu kurala göre aşağıdaki sözcükleri örnekteki gibi yazınız.

1 emir + etmek → emretmek

2 zan + etmek →

3 ret + etmek →

4 kayıp + olmak →

5 darp + etmek →

6 zehir + etmek →

7 seyir + etmek →

8 devir + etmek →

9 his + etmek →

10 men + olunmak →

11. Etkinlik:

Anlam değişmesine uğrayarak birleşik yazılan sözcüklere örnekler yazınız.

Renk Adları		Oyun Adları		Yiyecek Adları		Bitki Adları	
1	fildişi	1	üçtaş	1	dilberdudağı	1	aslanağzı
2	gülkurusu	2	körebe	2	alinazik	2	civanperçemi
3		3		3		3	
4		4		4		4	
5		5		5		5	

Hayvan Adları		Alet ve Eşya Adları		Hastalık Adları		Gök Cisimlerinin Adları	
1	yalıçapkını	1	kargaburnu	1	karataban	1	Küçükayı
2	kamçıkuyruk	2	kedigözü	2	delibaş	2	Samanyolu
3		3		3		3	
4		4		4		4	
5		5		5		5	

10. SINIF
Türk Dili ve
Edebiyatı

1. ÜNİTE
Türk Dili ve Edebiyatına Giriş
Birleşik Sözcüklerin Yazımı

Mehmet BAĞMANCI
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

12. Etkinlik:

Her sırada yanlış yazılan sözcüğü bulup işaretleyiniz.

1	bağ evi	bakımevi	konuk evi	kuş evi
2	kahvehane	beyanname	amcazade	deprem zede
3	bilinçaltı	derialtı	gerçeküstü	yer altı
4	suç üstü	tepe üstü	toprak altı	ayaküstü
5	gözaltı	şuuraltı	sualtı	akşamüstü
6	gerçeküstü	olağanüstü	yüzüstü	çatiüstü
7	öğleüstü	akşamüzeri	paraüstü	ayaküzeri
8	başhekim	başkent	başkomutan	başağrısı
9	başbelası	başparmak	başköşe	başrol
10	baş vuru	baş kaldırı	baş aşağı	baş tacı
11	aşçıbaşı	çeşmebaşı	ustabaşı	mehterbaşı
12	ağababa	ağabey	bey efendi	vali efendi
13	fizikötesi	kızılötesi	hakikatötesi	morötesi
14	çağ dışı	peşisıra	ceviz içi	hafta içi
15	hamdetmek	cemetmek	dercetmek	sarfetmek
16	sağ olmak	var olmak	yok olmak	kayıt olmak
17	yurtsever	çekyat	şıpsevdi	önyargı
18	ana dili	hanım anne	ön söz	art niyetli
19	bal arısı	çam fıstığı	şeker pancarı	çoban çantası
20	su küre	yarım küre	yer küre	yarı küre
21	bakar kör	güler yüz	yazar kasa	uyur gezer
22	genel müdür	özel kalem	genel kurmay	genel kurul
23	siyah nokta	siyahzeytin	yeşilbiber	yeşilışık
24	suikast	Fecriati	hamdü sena	aleykümsemam

13. Etkinlik:

Kullanım yerleri yazılan noktalama işaretlerini tablodaki yerlerine yazınız.

	Noktalama İşareti
1. Dizeler yan yana yazıldığında aralarına konur.	
2. Cümle içinde ara sözleri ve ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur.	
3. Kesin olmayan yer, tarih gibi durumlar için kullanılır.	
4. Alay, şaşma, küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözcükten hemen sonra parantez içinde kullanılır.	
5. Herhangi bir sebepten açık yazılmak istenmeyen sözcükler ve bölümlerin yerine konur.	
6. Ögeleri arasına virgül konmuş sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.	
7. Konuşma çizgisinden sonraki alıntı cümlesinin sonuna konur.	
8. Tırnak içine alınmayan alıntı cümlelerinden sonra konur.	
9. Eş görevli sözcükleri ve söz gruplarını ayırmak için kullanılır.	
10. Tamamlanmış cümlelerin sonuna konur.	
11. Kaynakçalarda kitap, dergi vb. nin künyelerinin sonuna konur.	
12. Ögeleri arasında virgül bulunan cümlelerin öznesinden sonra konabilir.	
13. Karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişiyi belirten sözlerden sonra konur.	
14. Kendisiyle ilgili açıklama verilecek cümlelerin sonuna konur.	
15. Tamamlanmamış, yani eksilteli cümlelerin sonuna konur.	
16. Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur.	
17. Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur.	
18. Anlam karışıklığı oluşturabilecek sözcükleri vurgulamak amacıyla kullanılabilir.	
19. Sözcüklerin köklerini, gövdelerini ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır.	
20. Ve, arasında, ile vb. anlamlarını vermek için sözcükler veya sayılar arasında kullanılır.	
21. Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır.	
22. Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır.	

14. Etkinlik:

Metni okuyunuz, yay ayraçlarla gösterilen yerlere uygun noktalama işaretlerini koyunuz.

Vaktiyle iki adam () hem bellerine hem başlarına ağır yükler yüklenip büyük bir gemiye bir bilet alıp girdiler () Birisi girer girmez yükünü gemiye bırakıp üstünde oturup nezaret eder () diğeri hem ahmak hem mağrur olduğundan yükünü yere bırakmıyor () Ona denildi () () Ağır yükünü gemiye bırakıp rahat et () () O dedi () () Yok () ben bırakmayacağım () belki zayi olur () Ben kuvvetliyim () malımı belimde ve başımda muhafaza edeceğim () () Yine ona denildi () () Bizi ve sizi kaldıran şu emniyetli sultanî gemi daha kuvvetlidir () daha iyi muhafaza eder () Belki başın döner () yükün ile beraber denize düşersin () hem gittikçe kuvvetten düşersin () şu bükülmüş belin () şu akılsız başın gittikçe ağırlaşan şu yüklere takat getiremeyecek () Kaptan dahi seni bu hâlde görse ya divanedir diye seni tardedecek ya haindir () gemimizi ittiham ediyor () bizimle istihza ediyor () hapsedilsin () diye emredecektir () Hem herkese maskara olursun çünkü ehli-dikkat nazarında zaafî gösteren kibrin ile () aczi gösteren gururun ile () riyayı ve zilleti gösteren yapmacık hareketlerin ile kendini halka maskara ettin () Herkes sana gülüyor () () denildikten sonra o biçarenin akli başına geldi () Yükünü yere koydu () üstünde oturdu ()

() Oh () Allah senden razı olsun () Zahmetten () hapisten () maskaralıktan kurtuldum () dedi ()

(23. Söz Risalesi'nden alınmıştır.)

1. ◆ Ana konularının insan olması
◆ Kurguya dayalı olması
◆ Olayları neden sonuç ilişkisi içerisinde ele alması
◆ Tarihî olayları sanatsal bir gerçeklikle yeniden yorumlaması
◆ Kanıtlama endişesi taşıması

Yukarıdakilerden kaç tanesi tarih ve edebiyatın ortak özelliklerindedir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 3 E) 5

2. I. İslamiyet'in kabulü
II. Tanzimat Fermanı'nın ilanı
III. İstanbul'un fethi
IV. Halifeliğin Osmanlı Devleti'ne geçişi
V. Cumhuriyet'in ilanı

Yukarıdakilerden hangileri Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında doğrudan etkilidir?

- A) I, III ve V B) I, III ve IV
B) II ve V D) I, IV ve V
E) I, II ve V

3. Aşağıdakilerden hangisi geçmişten günümüze Türklerin kullandığı alfabelerden değildir?

- A) Latin B) Arap C) Kiril
D) İbrani E) Uygur

4. Aşağıdakilerden hangisi Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatının dönemlerinden biridir?

- A) Yazılı edebiyat
B) Tanzimat edebiyatı
C) Divan edebiyatı
D) Geçiş dönemi edebiyatı
E) Anonim halk edebiyatı

5. I. Türk edebiyatındaki ilk beyannameyi Fecr-i Âticiler yayımlamıştır.
II. Servet-i Fünun dönemi sanatçıları adalet, eşitlik, özgürlük gibi kavramları işlemiştir.
III. Tanzimat Dönemi sanatçıları şiirde eski nazım biçimlerini kullanmıştır.
IV. Divan edebiyatında sanatlı söyleyiş esas alınır.
V. İslamiyet öncesi Türk edebiyatından günümüze ulaşan yazılı metin yoktur .

Yukarıdakilerden hangileri doğrudur?

- A) I, II ve III B) II, III ve IV
C) I, III ve IV D) I, IV ve V
E) II ve IV

6. Aşağıdakilerden hangisi Eski Türkçe Dönemi eserlerinden değildir?

- A) Kutadgu Bilig
B) Divân-ı Hikmet
C) Divânü Lügati't Türk
D) Atabetü'l Hakayık
E) Mantıku't Tayr

7. I. 2019'un Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinden çıkan bir virüs ile sarsıldı dünya.
II. 1 Ocak 2020'de virüsün kaynağı olarak tespit edilen pazar kapatıldı.
III. Bir ay sonra, Şubat ayında hasta sayısı on bini geçmişti bile...
IV. Türkiye'de ilk vakanın görüldüğü 11 Mart'tan itibaren yedi ay geçti.
V. Bugün ekim ayının ilk cumartesi günü ve toplam vaka sayısı üç yüz yirmi bini geçmiş durumda.

Yukarıdaki numaralı cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanımı ile ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sayıların yazımı ile ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) Kütüphanemdeki bin bir adet kitabın her birinde binbir derdime derman vardır.
B) Saat sekize çeyrek kala kapım çalındı.
C) Satranç turnuvasında il 2'ncisi olmuş.
D) Bayram harçlığı olarak her bir torununa 20'şer lira verdi.
E) Bu elbise için 3 m 40 cm kumaş kullanıldı.

9. Aşağıdakilerin hangisinde "da, de"nin yazımı ile ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) Ayda yılda bir görüşsek de aklımdasın.
B) Son görüşmemizde yeni projelerinden bahsetti.
C) Gün de bir bardak soda içerdi.
D) Eve girdiğinde neye uğradığını şaşırıldı!
E) Gelecek de bir gün gelecek.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı yoktur?

- A) Gördüklerim karşısında öylece kala kaldım.
B) Üç hafta boyunca müsabakalardan menolundu.
C) Altı Kardeş takım yıldızı, gecenin sonlarında bir başka güzel görünür.
D) Zavallı adam huzur evinde can verdi.
E) Edebiyatımızda siyaset name türünde pek çok eser verilmiştir.

11. Uzun yıllar var () insanı gürültüden () sokaktan koparıp kendi derinliklerine götüren şiirler görülmüyor () Neden () Sessizlikler mi çekildi ()

Bu parçada yay ayraçlarla belirtilen yerlere aşağıda verilen noktalama işaretlerinden hangileri getirilmelidir?

- A) (,) (,) (,) (?) (?) B) (;) (,) (,) (?) (?)
C) (,) (;) (,) (?) (?) D) (,) (,) (,) (?) (!)
E) (;) (,) (,) (!) (!)

1. Etkinlik

Cümlelerdeki noktalı yerlere uygun ifadeleri yazınız.

- Yaşanmış ya da yaşanabilecek olay ya da durumların kişi, ve unsurlarına bağlı kalınarak anlatıldığı edebi türe denir.
- Hikâyeye bugünkü anlamda edebi kimlik kazandıran yazar'dur.
- Boccacio, XVI. yüzyılda yazdığı adlı eseriyle ilk hikâyeye örneğini vermiştir. Bu eser, bir veba salgını sırasında kiliseye sığınan on kişinin on gün boyunca birbirlerine anlattıkları onar hikâyeden oluşur.
- ve hikâye olmak üzere iki tür hikâye vardır.
- Klasik hikâyeye hikâyesi de denir. Bu türün kurucusu yazar'tır. Bu türün Türk edebiyatındaki önemli temsilcisi'dir.
- Klasik hikâye olay örgüsüne bağlı olarak olayın zaman, mekan, kahraman unsurlarıyla aktarıldığı , ve planına yer veren hikâye tarzıdır.
- Modern hikâyeye ya da hikâyesi de denir. Bu tür; bir olayın değil, günlük yaşamın herhangi bir kesitinin anlatıldığı serim, düğüm, çözüm planına uyulmadan yazılan hikâyeye tarzıdır.
- Modern hikâyenin kurucusu yazar'dur.
- Modern hikâyenin Türk edebiyatındaki temsilcileri ve'tır.
- Türk edebiyatında'nden başlayarak gelişen bir hikâyeye etme geleneği vardır.
- Divan edebiyatında , halk edebiyatında hikâyeye türünün önemli örnekleridir.
- Mesneviler Türk edebiyatının sayılır.

Sait Faik Abasıyanık

mesneviler

manzum hikâyeleri

serim

kesit

Rus

yer

İtalyan

Boccacio

hikâye

Anton Çehov

halk hikâyeleri

Fransız

Ömer Seyfettin

modern

Memduh Şevket Esendal

düğüm

Guy de Maupassant

olay

çözüm

Destan Dönemi

durum

klasik

Decameron

zaman

2. Etkinlik

İfadeleri okuyunuz. Mesneviye ait özellikleri bildiren ifadelere “a”, manzum hikâyeye ait özellikleri bildiren ifadelerle “b” yazınız.

1 Türk edebiyatının manzum hikâyeleri olarak kabul edilir.

2 Dönemin sosyal yapısını, kültürel özelliklerini, duyuş ve düşünüşlerini yansıtır.

3 Beyitlerle oluşturulurlar.

4 Türk edebiyatına İran’dan geçmiştir.

5 Anonimdir.

6 aa/bb/cc... şeklinde uyaklanan bir nazım şeklidir.

7 Daha çok âşıklar tarafından söz eşliğinde kahvelerde, düşünlerde vb. anlatılır.

8 Konu ne olursa olsun masalsi bir havada anlatılır.

9 Sözlü gelenek içinde oluşmuştur.

10 Nazım-nesir karışıktır.

11 Konuda birlik yoktur.

12 Akıl ve mantık sınırlarını aşan olaylar birbirini izler.

13 Kahramanlar gerçeğe uygun değildir, olağanüstü davranışlarda bulunurlar.

14 Genellikle olaylar nesir ile, duygular nazım ile anlatılır.

15 Kişiler ve olaylar gerçeğe yakındır.

16 Gerçek dışı öğeler azdır.

17 Hikâyenin bölümleri birbirine eklenmiş ilgisiz parçalar gibidir.

18 Halkın anlayacağı sade bir dille anlatılır.

19 Aşk, sevgi, kahramanlık gibi konular işlenir.

20 Döşeme adı verilen hazırlık bölümüyle başlar, dua bölümüyle biter.

21 Belli bir ezgiyle anlatılanlara kısa veya serkûste, türküsüz olanlarına “kara hikâye” denir.

3. Etkinlik:

Dede Korkut hikâyeleri hakkında verilen doğru bilgilere “D” yanlış bilgilere “Y” yazınız.

- Hikâye türü XV. ve XVI. yüzyılda “Dede Korkut Hikâyeleri” ile çağdaş hikâye tekniğine yaklaşmıştır.
- Dede Korkut Hikâyeleri anonim halk edebiyatı ürünüdür.
- Eserin günümüze ulaşan bir nüshası yoktur.
- Hikâyeler XII - XIV. yüzyıllarda halk arasında anlatılmıştır.
- XV - XVI. yüzyıllarda bilinmeyen biri tarafından yazıya aktarılmıştır.
- Eser, otuz üç hikâyeden oluşmuştur.
- Nazım-nesir iç içe oluşturulmuştur.
- Kayıların, düşmanları ve olağanüstü güçlerle savaşmaları anlatılır.
- Bir ön söz ve on iki hikâyeden oluşur.
- Olağan ve olağanüstü olaylar birlikte yer alır.
- Destandan halk hikâyeciliğine geçişin ilk ürünleridir.
- Biri Vatikan’da diğeri Almanya Dresden kitaplığında olmak üzere iki nüshası günümüze ulaşmıştır.
- Hikâyelerin geçtiği coğrafi alan Hazar Denizi’nin doğusu ve batısıdır.

4. Etkinlik: Hakkında bilgi verilen bakış açılarını adlarıyla eşleştiriniz.

- Anlatıcı; kahramanların geçmişini, rüyalarını, zihninden geçenleri, o anki duygularını bilir ve aktarır. Aynı anda farklı mekanlardaki olayları da aynı detay zenginliği ile bilir. **A** Kahraman Anlatıcı (1. Kişi) Bakış Açısı
- Olaya karışmadığı hâlde olayları dışarıdan gözlemleyerek aktaran anlatıcı tipidir. Birinci ve ikinci kişili anlatımlarla oluşturulabilir. Var olanı olduğu gibi aktarır. Kahramanların iç konuşmalarını, duygularını aktarmaz. **B** Gözlemci (Tarafsız) Anlatıcı Bakış Açısı
- Anlatıcı ile metnin bir kahramanı özdeşleşir. Ben öznesi ile cümleler kurar. Anlatım o kişinin eğitimine ve söz dağarcığına bağlı olarak gelişir. **C** Hâkim (İlahi) Anlatıcı Bakış Açısı
- Anlatıcılardan iki veya daha fazlasının aynı eserde kullanılması tarzıdır. **D** Çoklu Bakış Açısı ve Anlatıcıları

5. Etkinlik:

Karışık olarak verilen halk hikâyelerini belirtilen harflerle eşleştiriniz.

A / Aşk Hikâyeleri

B / Dini Temalı Kahramanlık Hikâyeleri

C / Destanî Halk Hikâyeleri

1 Kerem ile Aslı

2 Danişment Gazi

3 Van Kalesi

4 Arzu ile Kanber

5 Tahir ile Zühre

6 Ercişli Emrah ile Selvihan

7 Hazret-i Ali

8 Köroğlu

9 Dede Korkut

10 Elif ile Mahmut

11 Derdiyok ile Zülfüsiyah

6. Etkinlik:

Aşağıda Türk edebiyatındaki bazı mesneviler ve bu mesnevilerin müellifleri karışık olarak verilmiştir. Eserler ve müelliflerini aynı harflerle eşleştiriniz.

Mevlânâ

Gazavat-ı Rasûlullah

Leyla vü Mecnun

Şeyyad Hamza

Risaletü'n Nushiyye

Âşık Paşa

Yunus Emre

Fuzulî

Hüsrev ü Şirin

Hüsn ü Aşk

Garipname

Şeyh Galip

Harname

Şeyhi

Mesnevî

Şeyhi

Fuzulî

Nabi

Tursun Fakih

Beng ü Bade

Yusuf ve Zeliha

Hayriyye

Hayrabat

Harabat Mukaddimesi

Ziya Paşa

Nabi

7. Etkinlik:

Cümlelerdeki noktalı yerlere uygun sözcükleri yazınız.

1. Batılı anlamda hikâye türü edebiyatımıza’nde girmiştir.
2. Batılı hikâye, edebiyatımıza aracılığıyla girmiştir.
3.’nin adlı eseri hikâye alanındaki ilk yerli ürün olarak kabul edilir.
4.’nin adlı eseri Batılı anlamda ilk hikâye olarak kabul edilir.
5. Emin Nihat’ın adlı eseri Modern Türk hikâyesinin ilk ve önemli örneklerinden biridir.
6. Tanzimat döneminin ilk hikâyelerinde hikâyeciliğinin etkisi görülür.
7. Tanzimat öykülerinde,, Batı ve Osmanlı uygarlıklarının karşılaştırılması gibi temalar sıkça işlenir.
8. Tanzimat öykülerinde oldukça fazla yer verilir.
9. Tanzimat yazarları eserlerinde gizlememiş, olayları anlatmıştır.
10. Tanzimat hikâyelerinde kahramanlar anlatılmıştır.
11. Tanzimat Dönemi eserlerinde ve amaçları gözetilmiştir.
12. Tanzimat edebiyatının ilk döneminde yazarlar “.....” akımının, II. döneminde “.....” ile “.....” akımlarının etkisi altında hikâyelerini yazmışlardır.
13. Muhsin Bey ve Şemsa adlı hikâyeler tarafından kaleme alınmıştır.
14. ve Tanzimat dönemi roman ve hikâyelerinin dikkat çeken özelliklerindedir.

uzun cümleler

uzun tasvirler

Recaizâde Mahmut Ekrem

toplumu düzeltme

romantizm

Sami Paşazade Sezai

tutsaklık

tesadüflere

okuru eğitime

Ahmet Mithat Efendi

kişiliklerini

Letaif-i Rivayat

meddah

tek yönlü

zoraki evlilikler

okurla konuşuyorcasına

Tanzimat Dönemi

Küçük Şeyler

Müsameretname

tercümeler

realizm

natüralizm

8. Etkinlik: Tamamlanmamış ifadeleri harflerle eşleştirerek tamamlayınız.

A Tanzimat Dönemi hikâyelerinde fazla önemsenmeyen teknik unsurlar	genellikle İstanbul'da geçer.
B Servetifünun sanatçıları	Servetifünun yazarlarını etkilemiştir.
C Servetifünun Dönemi hikâyelerinde	Servetifünun Dönemi'nde konunun da önüne geçmiştir.
Ç Servetifünun Dönemi hikâyelerinin konusu	üst tabakadan seçilmiştir.
D Servetifünun Dönemi hikâyelerinde konular nadiren	hikâyenin yapı unsurlarının uyumuna dikkat etmişlerdir.
E Servetifünun Dönemi hikâyelerinde kahramanlar	Anadolu'da geçer.
F Realizm akımı	çoğunlukla bireysel konular işlenmiştir.
G Diğer türlerde olduğu gibi	çevre tasvirlerinde gerçeklik duygusu uyandırmaya özen göstermişlerdir.
Ğ Çevre tasvirlerini ve ruh tahlillerini önemseyen Servetifünun yazarları	hikâyede de dil ağırdır.

9. Etkinlik: Karışık olarak verilen sanatçılar arasından Servetifünun Dönemi hikâye yazarlarını işaretleyiniz.

1 Ahmet Mithat Efendi	2 Halit Ziya Uşaklıgil	3 Mehmet Rauf	3 Emin Nihat
5 Namık Kemal	6 Ömer Seyfettin	7 Ahmet Hikmet Müftüoğlu	
8 Hüseyin Rahmi Gürpınar	9 Hüseyin Cahit Yalçın	10 Yakub Kadri Karaosmanoğlu	

10. SINIF
Türk Dili ve
Edebiyatı

2. ÜNİTE
HİKÂYE

Millî Edebiyat Dönemi'nde
Hikâye

Mehmet BAĞMANCI
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

10. Etkinlik: İfadeler doğru ise kutucuklara “D” yanlış ise “Y” yazınız.

	D/Y
1. Milli Edebiyat Dönemi hikâyesi İstanbul’u ve aydın kesimi anlatmıştır.	
2. Türkçülük Milli Edebiyat Dönemi sanatçılarının ortak görüşüdür.	
3. Milli Edebiyat Dönemi yazarları bireysel konularla ilgilenmiş, halktan kopuk bir edebiyat izlenimi bırakmıştır.	
4. Milli edebiyat dönemindeki dilde sadeleşme hareketi eserlerin dil ve üslubunu olumlu yönde etkilemiştir.	
5. Milli Edebiyat Dönemi hikâyesinde dil ve anlatım günlük hayatta kullanıldığı şekle yaklaşmıştır.	
6. Milli Edebiyat Dönemi sanatçıları memleket edebiyatı anlayışıyla hikâyelerinin konularını Anadolu'dan ya da milli tarihten seçmişlerdir.	
7. Milli Edebiyat Dönemi hikâyelerinde halkın yaşamına yer verilmemiştir.	
8. Milli Edebiyat Dönemi yazarları anlatımda gerçeklikten kopmuşlardır.	
9. Milli Edebiyat Dönemi hikâyelerinde güçlü bir gözlem hissedilir.	
10. Milli Edebiyat Dönemi hikâyelerinde mekânların betimlemesine önem verilmiş, kahramanların iç dünyalarının betimlemeleri ihmal edilmiştir.	
11. Ömer Seyfettin, hikâyelerinde ağırlıklı olarak Doğu-Batı çatışmasını işlemiştir.	
12. Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde sanatlı ifadelerle uzun cümlelere ve mecazlara sıkça rastlanır.	
13. Mehmet Emin Yurdakul Milli Edebiyat Dönemi'nin önemli hikâyecilerindendir.	
14. Halide Edip Adivar Milli Mücadele’de aktif görev almış, bütün eserlerinde kadının toplum içindeki yerine büyük önem vermiştir.	
15. Yüksek Ökçeler, Gizli Mabet, Bomba, Pembe İncili Kaftan gibi pek çok hikâye Ömer Seyfettin tarafından kaleme alınmıştır.	
16. Milli Edebiyat Dönemi roman ve hikâyelerinde gerçekçi kişilerin yanında idealize edilmiş kişiler de vardır.	

11. Etkinlik: Karışık olarak verilen sanatçılar arasından Milli Edebiyat Dönemi hikâye yazarlarını işaretleyiniz.

1 Ömer Seyfettin

2 Adalet Ağaoğlu

3 Halide Edip Adivar

4 Rezaizade Mahmut Ekrem

5 Mehmet Rauf

6 Refik Halit Karay

7 Nabizade Nazım

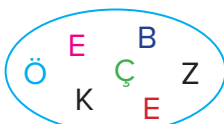

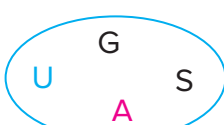

8 Reşat Nuri Güntekin

9 Sami Paşazade Sezai

10 Yakup Kadri Karaosmanoğlu

12. Etkinlik: Soruların cevaplarını karışık harfler arasından bularak noktalı yerlere yazınız.

1. “Resimli Türk Edebiyatı” kitabının yazarı olan ünlü Türk edebiyatı tarihçisidir. → →
2. Harflere güzel biçim vererek yazma sanatıdır. → →
3. Toplum içinde başarıyı sağlayan üst düzey bir becerinin adıdır. → →
4. Kuzey Türkçesinin adıdır? → →
5. Doğu Türkçesinin adıdır? → →
6. Türklerin kullandığı, 18 adet işaret ve sembolden oluşan bir alfabedir? → →
7. “Nesillerin Ruhu” kitabının yazarı olan ünlü Türk edebiyatı tarihçisidir? → →
8. İslamiyet öncesi “Sözlü Edebiyat Dönemi” eserlerindedir? → →
9. “Türk” adının geçtiği ilk yazılı kaynak olarak bilinir? → →
10. Uygurlara ait Mani ve Buda dinleri etkisinde yazılmış eserlerden biridir? → →
11. İslam kültürü etkisinde verilmiş ilk Türk edebiyatı ürünlerinden biridir? → →

1. (I) Hikâye geleneğimizin en önemli eserlerinden biri Dede Korkut Hikâyeleri'dir. (II) Dede Korkut Hikâyeleri; sözlü olarak ortaya çıkmış, Türkler arasında İslamiyet öncesinde doğan, İslamiyet'in kabul edilmesinden sonra İslamî unsurlarla gelişen, destan özelliği taşıyan hikâyelerdir. (III) Bu hikâyeler Türk kültür tarihi açısından çok önemli bir yere sahiptir. (IV) Dede Korkut Hikâyeleri, aynı kahramanın maceralarının anlatıldığı, birbirinin devamı olan on iki hikâyeden oluşur. (V) Hikâyelerin XII - XIV. yüzyıllar arasında oluştuğu ve XV. yüzyılın sonlarında yazıya geçirildiği görüşü yaygındır.

Parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Halk hikâyeleriyle ilgili verilen aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Gerçek ya da gerçeğe yakın olaylar anlatılır.
B) Destanların zaman içerisinde biçim ve öz değişikliğine uğramasıyla oluşan ürünlerdir.
C) Olağanüstü unsurlar destanlara göre azdır.
D) Genellikle sevgi ve kahramanlık konuları işlenir.
E) Gözlemci anlatıcı bakış açısıyla oluşturulmuştur.

3. **Aşağıdakilerden hangisi farklı bir nazım biçimiyle ilgilidir?**

- A) Her beyti diğer beyitlerden bağımsız olarak kendi arasında kafiyelidir.
B) Din ve devlet büyüklerini övmek için yazılır.
C) Divan edebiyatımızda çağdaş hikâye ve romanın yerini tutmuştur.
D) Aynı şair tarafından yazılmış beş tane sine "hamse" denir.
E) Otuz beyitlik olanları olduğu gibi binlerce beyitten oluşanları da vardır.

4. Tasavvuf ve halk şairidir. 13. ve 14 yy. Anadolu'sunda etkin olan dinî-tasavvufî Türk şiirinin önemli temsilcilerindendir. Mesnevisi; Anadolu sahası Türk edebiyatının bir başka deyişle divan edebiyatının bilinen ilk Yusuf ve Zeliha'sı olması bakımından önemlidir. Aruz yanında hece ölçüsünü de kullanmıştır.

Yukarıda hakkında bilgi verilen şair, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şeyyad Hamza B) Yunus Emre
C) Mevlânâ D) Baki
E) Kaşgarlı Mahmud

5. "Küçük Şeyler" adlı kitabında basit görünen olayların ayrıntılarını ve sonuçlarını anlatmıştır. Hikâyelerinde olayın özelliğine uygun mekân kullanır. Mekân noktasında realist olmasına karşın mekânın sunuluşunda romantizmi ön plana çıkarabilmektedir.

Hakkında bazı bilgiler verilen sanatçı, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Emin Nihat B) Nabizade Nazım
C) Sami Paşazade D) Şemsettin Sami
E) Ahmet Mithat Efendi

6. ◆ Eserler sade bir dille yazılmıştır.
◆ Genellikle toplumsal temalar işlenmiştir.
◆ Türkçülük ve batıcılık akımları etkili olmuştur.
◆ Dönem hikâyecileri realist bir tutum sergilemiştir.
◆ Hikâyeler Maupassant tekniğine göre yazılmıştır.

Yukarıda Milli Edebiyat Dönemi hakkında verilen bilgilerden kaç tanesi doğrudur?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 3 E) 5

7. **Aşağıdakilerden hangisi Milli Edebiyat Dönemi hikâye yazarlarından biri değildir?**

- A) Ömer Seyfettin
B) Refik Halit Karay
C) Halide Edip Adıvar
D) Halide Nusret Zorlutuna
E) Yakup Kadri Karaosmanoğlu

8. Onun hikâyelerinde yaşanmışlığın önemi büyüktür. Babası gibi asker olan yazar, Yanya kuşatması sırasında esir düşmüştür. On aylık esaret süresince hep kitap okumuş ve esaret sonrasında "Forsa" adlı hikâyesini yazmıştır.

Hakkında bilgi verilen yazarımız, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ömer Seyfettin
B) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
C) Namık Kemal
D) Ziya Paşa
E) Halit Ziya Uşaklıgil

9. I. Kahraman
II. Tema
III. Olay örgüsü
IV. Edebî akım
V. Zaman

Yukarıdaki kavramlardan hangileri hikâyenin yapı unsurlarından değildir?

- A) I ve V B) II ve IV C) I, II ve IV
D) III ve IV E) III ve V

10. Askerler onun yaklaşmasını beklediler. İhtiyar, Türklerin yanına yaklaşınca önüne ilk geleni tutup öpmeye başladı, gözlelerinden yaşlar akıyordu, hâline bakanların hepsi müteessir olmuştu. Biraz heyecanı yatışınca ona sordular:

- Kaç yıldır esirsin?
– Kırk!
– Nerelisin?
– Edremitli.
– Adın ne?
– Kara Memiş.
– Kaptan mıydın?
– Evet...

Bu parça ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bir hikâyeden alınmış olabilir.
B) Esaretten kurtulan biri anlatılmıştır.
C) Anlatıcı olayın içindeki bir kahramandır.
D) Olağanüstü öğeler yoktur.
E) Olay hikâyesidir.

Fiilimsiler - Eylemsiler

Kelime anlamı “**fiile benzeyen, fiile yakın olan**” fiilimsiler, fiilden türeyen ancak fiil gibi çekimlenemeyen sözcüklerdir.

Bir sözcüğün fiilimsi olabilmesi için,

- ✓ Fiilden türemesi
- ✓ Fiilimsi eklerini alması
- ✓ Fiil anlamı taşıması ve
- ✓ İsim, sıfat veya zarf görevinde kullanılması gerekir.

Fiilimsi ekleri yapım eki görevindedirler. Fiilimsiler fiil cümlelerinde yüklem olamazlar.

Fiilimsiler,

- Olumsuzluk ekini alabilirler.
- Durum, iyelik ve çokluk eklerini alabilirler.
- Fiillere gelen çatı eklerini alıp değişik çatılara girebilirler.
- Cümlede özne, nesne, tümleç ve yüklem olabilirler.
- Birleşik cümlede yan cümlecik kurup kurdukları yan cümlenin yüklemi olurlar.

Fiilimsiler; isim-fiil, sıfat-fiil, ve zarf-fiil olmak üzere üç grupta incelenebilir:

1. İsim-Fiil (Ad- Eylem)

Fiil kök ya da gövdelerine **-ma (-me)**, **-mak (-mek)**, **-ış (-iş, -uş, -üş, ş)** ekleri getirilerek oluşturulan fiilimsilerdir. (MA - **Y**İŞ - MAK)

“Eylem adı” olarak da adlandırılan isim-fiiller, cümlede “isim” göreviyle kullanılır.

- ⇒ Oku**ma** yaz**ma**, öğren**me**nin en temel becerisidir.
- ⇒ Bina o kadar büyüktü ki çıkışa ulaşabil**mek** için büyük mücadeleler ver**mek** gerekiyordu.
- ⇒ Bağır**mak** çözüm olsaydı ben de senin gibi bağıracaktım.
- ⇒ Halk şiiri ile ilgilen**me**nin, âşıklar gibi yaz**ma**ya özen**me**nin bir iyiliği olmadı demiyorum.
- ⇒ Bu yazıyı yalnız başkalarını yer**mek**, başkalarına taş at**mak** için mi yazdım?
- ⇒ Bu haykırı**ş**, sesini duyurabil**me** iradesinden geliyor.

İsim-fiil eklerini alan her sözcük isim-fiil değildir. Bu ekleri alan bazı sözcükler fiil anlamını yitirerek kalıplaşmış sözcükler oluşturmuştur:

betimleme, danışma, çizme, dondurma, basma, donanma, bağlama, ayaklanma, toplama, bölme, çarpma, çıkarma, bütünleme, dolma, kazma, asma, sarma, gözleme, deneme, kavurma...

yemek, ekmek, çakmak, kaymak...

görüş, buluş, kuruluş, kurtuluş, giriş, çıkış, yağış,

- Dilekçe yazmayı meslek haline getirmişti.
Fiilimsi (isim-fiil)
- Başındaki yazmayı ters bağlamışsın.
kalıcı isim

Olumsuzluk eki olan **-ma (-me)**, isim fiil eki olan **-ma (-me)** ile karıştırılmamalıdır.

- Gülme komşuna gelir başına.
olumsuzluk eki
- Gülmeyi de yasak edecek değil ya!
isim - fiil

-ma (-me) isim-fiil ekini alan bazı sözcükler kimi zaman sıfat olarak kullanılır:

- Taşıma su ile değirmen dönmez.

“-mek” yerine “-me”, “-me” yerine “-mek” getirilebiliyorsa sözcük fiilimsidir; anlam bozuluyorsa sözcük isimdir.

- Tarlayı ekmek lazım ki ekmek yiyebilesin.
isim-fiil *isim*

“-me, -iş, -mek” eklerini alan sözcük olumsuz yapılabilsen “**isim-fiil**”dir, yapılamazsa isimdir:

- Her ne kadar adı kavurma da olsa kavurmayı çok kavurmamak gerekir.
isim *isim* *isim-fiil*
- Hazır gıdaları dondurma bizim işimiz, dondurma üretmek sizin işiniz.
isim-fiil *isim*

2. Sıfat-Fiil (Ortaç)

Fiil kök ya da gövdelerine “-an (-en), -ası (-esi), -maz (-mez), -ar (-er, -ır, -ir, -ur, ür, -r), -dik (-dik, -duk, -dük, -tık, tik), -acak (-ecek), -mış (-miş, -muş, -müş)” ekleri getirilerek oluşturulan fiilimsilerdir. Sıfat-fiiller; geçmiş, gelecek ve geniş zaman anlamı taşırlar.

(AN - ASI - MEZ - AR - DİK - ECEK - MİŞ)

Sıfat-fiiller cümlede sıfat veya adlaşmış sıfat olarak kullanılır. Önündeki ismi belirtmişse “sıfat”, önündeki isim düşmüşse “adlaşmış sıfat” olur.

- Dünyada sevilmiş ve seven nafile bekler.

Adlaşmış sıfat Adlaşmış sıfat

Bilmez ki giden sevgililer dönmeyecekler.

sıfat

Yahya Kemal Beyatlı

Sıfat-fiil ekleri alan sözcükler, bazen sıfat-fiil özelliğini yitirip kalıplaşmış isim olurlar.

dolmuş, bilmiş, geçmiş, yemiş...

yiyecek, içecek, alacak, verecek, silecek, gelecek, açacak, yakacak...

çarpan, bölen, eren, çağlayan, bakan...

gelir, gider, okur, yazar, keser, biçer...

“-ar, -maz, -dik, -acak, -mış” ekleri aynı zamanda kip ekleri olarak kullanılmaktadır. Bu ekler çekimlenen ya da yüklem olan bir fiile eklenmişse “kip eki” sıfat ya da adlaşmış sıfat oluşturmuşsa “sıfat-fiil eki”dir.

- Tükenmez dertlerimi yazmak üzere tükenmezi elime aldım ama “Yazsam da dertlerim tükenmez.” diyerek geri bıraktım.

“-dik” ve “-acak” ekleriyle oluşturulan sıfat-fiiller iyelik eki alabilir.

- Seni tanıdığım gün, ne kutlu bir günmüş.

sıfat-fiil

- Gördüğü göreceği bu kadarmış.

adlaşmış

adlaşmış

sıfat-fiil

sıfat-fiil

3. Zarf-Fiil (Bağ Eylem / Ulaç)

Fiil kök ve gövdelerine **-ken**, **-alı**, **(-eli)**, **-a...-a** **(-e...-e)**, **-madan** **(-meden)**, **-ınca** **(ince)**, **-ıp** **(-ip, up, üp)**, **arak** **(-erek)**, **-dıkça** **(-dikçe, -dukça, -dükçe, -tıkça, -tikçe, -tukça, -tükçe)**, **-maksızın** **(-meksizin)**, **-diğında** **(-diğinde, -tiğında, -tiğinde)**, **-ar...-maz** **(-er...-mez)**, **-casına** **(-cesine)** ekleri getirilerek oluşturulan fiilimsilerdir.

- ✧ Genellikle isim-çekim eklerini almazlar, cümleye genellikle **“durum”** veya **“zaman”** anlamı katarlar.
 - Piknikte doyasıya eğlendik. (*Durum*)
 - Bahar gelince bütün ağaçlar süslendi. (*Zaman*)
- ✧ Zarf-fiil eki alan her sözcük zarf-fiil değildir.
 - Merve, oldukça zeki bir kızdı. (Zarf-fiil değildir.)
Fiil anlamını kaybedip epeyce, çok anlamları kazanmıştır.
 - Ben burada oldukça size kimse karışamaz.
Fiil anlamı taşımaktadır.
- ✧ **“-ken”** eki isim soylu sözcüklere getirildiğinde eklendiği sözcüğü zarf yapar ama zarf-fiil yapmaz.
 - Oradayken hep seni düşündüm.
Zarftır ama zarf-fiil değildir.
 - Yüzerken bile konuşuyordu. (*Zarf-fiil*)
- ✧ **“ma”** ad-fiil ekine **“den”** hâl eki eklenerek oluşturulan **“-madan”** ekiyle **“madan”** zarf-fiil eki karıştırılmamalıdır.
 - Gün doğmadan neler doğar. (*Zarf-fiil*)
 - Konuşmadan anlaşılamazsın (*Zarf-fiil*)
 - Görüşmeden hiçbir sonuç çıkmadı. (*Zarf-fiil değildir.*)
- ✧ **“-dığı”** sıfat-fiil ekine **“-da”** hâl eki eklenerek oluşturulan **“-diğında”** ekiyle **“diğında”** zarf-fiil eki karıştırılmamalıdır.
 - Bu kitabı okuduğunda hayata bakışın değişecek. (*Zarf-fiil*)
 - Yanılmıyorsam bu okuduğunda ilginç bir olay anlatılıyor. (*Okuduğun bu kitapta...*)
- ✧ **“-a, -e”** ekleri fiile eklenip tekrarlı biçimde kullanıldığı gibi tek sözcükte de kullanılabilir.
 - Vara vara vardım Siverek’in hanına.
 - Vuruşa vuruşa çıktı savaş meydanından.
 - Müdür diye seni mi gönderdiler?

10. SINIF
Türk Dili ve
Edebiyatı

2. ÜNİTE
Öykü
Fiilimsiler

Mehmet BAĞMANCI
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

13. Etkinlik: Cümleleri okuyunuz. Cümlelerde isim-fiil olup olmadığını uygun kutucuğa işaretleiniz.

	Var	Yok
1. Her şeye el atmak hepsini terk etmektir.		
2. Bir bakışta, bir gülüşte batma!		
3. Lezzetli üzüm salkımlarının hasiyeti kuru çubuğunda aranılmaz.		
4. Geçti, istemem gelmeni / Yokluğunda buldum seni.		
5. Bu yağmur, bu yağmur bu kıldan ince / Öpüşten yumuşak yağın yağmur..		
6. Onlar ki beşer hayrına doğmuş, yaşamışlar / Onlardan eserdir bu duyular bu dalışlar..		
7. Sevip sevip yâri ele kaptırmak / Kara bahtın bana eski işidir.		
8. Güzel çirkinler bulmak, iyi kötüler çizmek / Bir gölgenin üstünde didinmek haftalarla		
9. En yüksek, en alçağı boy sırasında dizmek / sonra dolaşmak uzun yolları yaftalarla.		
10. Bu asmalardan bir tanesi bizim otelin bahçe kapısında durmadan beni tahrik ediyor.		
11. Belki yaş belki yalnızlığım beni hep çocukluğuma götürdüğü için Boğaz'dan bahsetmiyorum.		

14. Etkinlik: İfadeler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

	D/Y
1. "Yurt dışında <u>yaşadığım</u> yıllardı." cümlesindeki altı çizili sözcük sıfat-fiil eki almıştır.	
2. "Doğu illerimizde <u>yağış</u> bekleniyor." cümlesindeki altı çizili sözcük isim-fiil eki almış, kalıcı isme dönüşmüştür.	
3. "Ekmek yemek, su içmek dışında hangi zaruri ihtiyaçlar var?" cümlesindeki üç sözcük fiilimsidir.	
4. " <u>Olmadık</u> yerlerde karşıma çıkıyor." cümlesindeki altı çizili sözcük sıfat-fiildir.	
5. "Eli <u>öpülesi</u> annelerimiz gelmiş." cümlesindeki altı çizili sözcük isim-fiildir.	
6. "Gördüğümü, duyduğumu ve yediğimi asla unutmam." cümlesinde sıfat-fiil eki almış üç sözcük vardır.	
7. "Güngörmüş bir ihtiyardı." cümlesindeki birleşik sözcük sıfat-fiil eki almıştır.	
8. "Zalim babasına rahmet okutan bir caniydi." cümlesinde fiilimsi kullanılmamıştır.	
9. "Tok olan aç olanın hâlinden anlamaz." cümlesindeki iki sözcük adlaşmış sıfat-fiildir.	
10. "Başımı alıp <u>gideceğim</u> buralardan." cümlesindeki altı çizili sözcük çekimli fiildir.	
11. "Sesin odaya girmiş bir serçe gibi ürkek / Ellerin açık kalan panjuru gösterecek" dizelerinde birden fazla sıfat-fiil kullanılmıştır.	
12. "Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın" dizesinde fiilimsi kullanılmamıştır.	
13. "Lütfen geçen seferki gibi ince eleyip sık dokuma." cümlesinde üç çeşit fiilimsinin de örneği vardır.	

15. Etkinlik: Cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin türünü işaretleyiniz.

	Kalıcı ad	Sıfat fiil	Geniş zaman eki almış fiil
1. Göz <u>görür</u> , gönül <u>sever</u> .			
2. Komşumuz oldukça <u>hayirseverdi</u> .			
3. Hiç de normal <u>görülebilir</u> bir durum değil.			
4. İşe <u>yarar</u> bir bilgi elde edemedik.			
5. <u>Yazar</u> , günümüz meselelerine değinmemekte ısrar ediyor.			
6. Genelde geceleyin <u>yazardı</u> .			
7. Elle <u>tutulur</u> bir şey bulamadık.			
8. Tavşan öyle değil böyle <u>tutulur</u> .			
9. Neredeyse aynı günlerde iki <u>benzer</u> mektup aldım.			
10. Her iki mektuptaki yazılar da birbirine <u>benzer</u> .			
11. Her an her şey <u>olabilir</u> .			

16. Etkinlik: Cümlelerdeki altı çizili sözcüklere getirilen eklerin türünü işaretleyiniz.

	Sıfat-fiil eki	Kip eki
1. <u>Çokbilmiş</u> arkadaşını göremiyorum çoktandır.		
2. Gün <u>doğmuş</u> gün batmış, ebed bizimdir.		
3. Bu kez fena <u>yanılmış</u> .		
4. <u>Güngörmüş</u> bir ihtiyar varmış.		
5. <u>Dönülmez</u> akşamın ufkundayız. Vakit çok geç / Bu son fasıldır ey ömrüm nasıl geçersen geç!		
6. Benim doğduğum köylerde / İnsanlar gülmesini <u>bilmezdi</u> .		
7. Kuş <u>uçmaz</u> kervan geçmez topraklardı.		
8. <u>Ağlanacak</u> halimize gülüyoruz.		
9. Elbet <u>sorulacak</u> hesabı bu yaptıklarının.		
10. Tavuk da iyice <u>kızarmış</u> , yenecek kıvama gelmişti.		
11. Göz ucuyla baktı ellerine; kirli, çalışmaktan <u>yıpranmış</u> ...		

17. Etkinlik: Metni okuyunuz numaralı sözcüklerle ilgili yargılardan doğru olanlara “D” yanlış olanlara “Y” yazınız.

Farz edin ki ben deli divane bir milyonerim. Kafamı okşayacak, bana hoş görünecek en saçma bir fikir uğruna varımı yoğumu dökmekten çekinmem. Anadolu'nun sessizlikte, ıssızlıkta, kimsesizlikte, cansızlıkta eşi olmayan bir yerini bulup orada bir dükkân açmak istiyorum. İssizliklerin arasından bir ormandan geçer gibi geçerek en koyu hiçliğin ve en dipsiz yokluğun yuva kurduğu noktayı arıyorum. Nihayet herhangi bir tarafta mesela Kaf Dağı'nın tepesinde üzerinden insan değil, çakal değil, kuş değil, bulut bile geçmeyen; üzerinde ağaç değil, çalı değil, ot değil, yosun bile bitmeyen; siyah, keskin, cılk, kabir azabı şeklinde donmuş korkunç bir kayalık buluyorum. Dükkânımı hemen oracıkta masmavi gökle kapkara yer arasında kuruveriyorum.

Bu dükkânda ne satacağım, biliyor musunuz? On milyonluk şehirlerde bile sayısı on kişiye varmayan en şık, en mükemmel ipekli çoraplar...

Bundan sonra yapacağım iş pek kolaydır. Planını dünyanın en büyük mimarına yaptırdığım ve içini en usta mobilyacısına döşettiğim dükkânımda yan gelerek kıyamete kadar Yecüc'le Mecüc'ün denizlerle dağları yutacağı güne kadar müşteri beklemek...

Sanat, önu kalabalık bir çeşmedir. Kimi bu çeşmenin bilek kalınlığında dökülen keveseriyle avuçlarını doldurup içer, kimi dolu avuçlardan fışkıran damlacıklarla dilini ıslatır, kimi çeşmenin yalağındaki artık sulara başını gömer...

Necip Fazıl Kısakürek

“1” ve “2” numaralı sözcükler sıfat-fiildir.	“13” numaralı sözcük isim-fiildir.
“3” numaralı sözcük isim-fiildir.	“14” ve “15” numaralı sözcükler sıfat-fiildir.
“4” numaralı sözcük adlaşmış sıfat-fiildir.	“16” numaralı sözcük zarf-fiildir.
“5” numaralı sözcük zarf-fiildir.	“17” numaralı sözcük sıfat-fiildir.
“6” numaralı sözcük isim-fiildir.	“18” numaralı sözcük çekimli fiildir.
“7” numaralı sözcük çekimli fiildir.	“19” numaralı sözcük adlaşmış sıfat-fiildir.
“8” numaralı sözcük zarf-fiildir.	“20” numaralı sözcük zarf-fiildir.
“9” ve “10” numaralı sözcükler adlaşmış sıfat-fiildir.	“21” numaralı sözcük geniş zamanla çekimlenmiş bir fiildir.
“11” numaralı sözcük geçmiş zamanla çekimlenmiş bir fiildir.	“22” numaralı sözcük sıfat-fiildir.
“12” numaralı sözcük sıfat-fiildir.	“23” numaralı sözcük geniş zamanla çekimlenmiş bir fiildir.

10. SINIF
Türk Dili ve
Edebiyatı

2. ÜNİTE
Öykü
Filimsiler

Mehmet BAĞMANCI
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

18. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerdeki zarf-fiillerin cümleye hangi anlamı kattığını tabloda işaretleyiniz.

	Durum	Zaman
1. Balzac'ın Vadideki Zambak romanında Felixe çocukluğunu anlatırken bir yerde şöyle der:		
2. Her fırsatta kurulan basmakalıp taklardan nasıl usanç getirdiğimizi icap ettikçe yazmış durmuştuk.		
3. Türkiye'yi gezin, size en yakın yerlerden başlayarak Türkiye'nin dört bucağını gönlünüze kazanın.		
4. Sevgilisi uğruna aklını feda eden Mecnun dünya zevklerine dalmadan dünyayı unutmuş.		
5. Doğu Türkistan'dan üç kardeş yürüye yürüye sekiz ayda Ankara'ya gelmişler.		
6. O gece Yıldız Dağı'nın eteğinde yatarken benim çocuk hayalim bilmediğim bir etki altında idi.		
7. Erzurum'a bu duygularla, koyunlarını otlata otlata yazı geçiren Cizre ve Bingöl çobanları gibi girdim.		
8. Adana'nın başına yekpare siyah örtü geçip hüviyeti belirsizleşmişti.		
9. Bir Bektaşî dervişini sıcak bir ramazan gününde sokakta su içerken yakalamışlar...		
10. Fena bir rüyanın içinde yaşarken güzel bir rüyanın yirmi beşinci senesine girmişiz.		
11. Kalemî eline alır almaz şiir yazma hevesine kapıldı.		

19. Etkinlik: Aşağıdaki cümlelerdeki fiilimsilerin çeşitlerini bulunuz.

	İsim fiil	Sıfat fiil	Zarf fiil
1. Karanlıklar dağılırken sükûn ürperdi. / Her vagonunda coştı yanık yanık türküler.			
2. Masum yüzlü nefercikler bakıp gülerdi.			
3. Ellerinde, parıldayan keskin süngüler.			
4. Al mendiller sallanarak her pencereden / Tren kalktı yavaş yavaş bir gelin gibi.			
5. Yeşil kırlar arasından akıp giderken / Ağaçların heyecanla çırpındı kalbi.			
6. Ey suyun sesinden anlayan bağlar / Ne söyler şu dağa çoban çeşmesi...			
7. Ne uçmayı bilirim ne gökten haberdarım / Bir karış bile fazla yükselmem yerimden / Toprağa basmak için yapılmış ayaklarım.			
8. Hiç olmazsa unutmamak isterdim / Eski geceler, sevdiklerimle dolu odalar.			
9. Çocuk dizlerimdeki yaralar. / Hepiniz benimsiniz: / Mektebim, sınıflarım, oturduğum sıralar.			
10. Dinle çılginca öten bülbülleri / Sorma niçin düştüğünü bu derde			
11. Hepsi güzeldi kar, tipi, fırtına / Günlerin geçişi ardı ardına			
12. bir eski zaman sokağı / sütçülerin sesi saat yediyi dört geçiyor / karpuz üzerine çizilmiş bir kayık / yeni bakışı sevdanın			

1. Bazı fiilimsiler, isim soylu sözcükler gibi ek eylem olarak yüklem olur.

Aşağıdakilerin hangisinde bu açıklama-ya uygun bir kullanım vardır?

- A) Hayat, mücadeleden ziyade yardımlaşmaktır.
B) Yaşamının ne olduğunu geç yaşta anladım.
C) Bu kitapta hayal ürünü olan hiçbir karakter yoktur.
D) Belgeleri yollamak istedim ama bulamadım.
E) Kalkıp giderken eski bir komşum peyda oldu.

2. Bir şarkı söyle yavrum
Kuşlar meyveler dalda
Ve bütün arzular,
Allah'a giden yolda,
Bir şarkı söyle yavrum.

Neylesek vakit dar
Akşam bacamız tütmez
Dallarda kuşumuz ötmez
Bir şarkı söyle yavrum.

Rüştü Onur

Yukarıdaki şiirin dizelerinde kaç eylemsi vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

3. "Bence aza kanaat etmeyip üç farklı konuyu (kısır gelin, bebek ve suya giden gelin) bir araya getirdiğin için piyes derinleşecek yerde dağılmış."

cümlesinde kaç fiilimsi vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

4. Vefasız Aslı'ya yol gösteren bu,
Kerem'in sazına cevap veren bu,
Kuruyan gözlere yaş gönderen bu...
Sızmazdı toprağa çoban çeşmesi.

Yukarıdaki dördlükte kaç sıfat-fiil kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

5. Lütf-u kahrı şey-i vahid bilmeyen çaktı azap,
Ol azaptan kurtulup sultan olan anlar bizi.

Yukarıdaki beyitte sırasıyla hangi tür eylemsiler kullanılmıştır?

- A) ulaç – ortaç – ulaç
B) ortaç – ulaç – ortaç
C) ad-eylem – ulaç – ortaç
D) ortaç – ad-eylem – ulaç
E) ulaç – ortaç – ad-eylem

6. "Eşya henüz ağarmaya başlayan çizgilerle koyu, kocaman gölgelere benziyordu.

Karanlık, yerden başlayarak havaya doğ-

II

ru aynı noktanın üstünde kanat çırpan ve

III

daireler çizerek yükselen büyük ve siyah

IV

V

bir kuş gibiydi."

Bu parçada altı çizili sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?

- A) V B) IV C) III D) II E) I

7. I. Durası zaman mıdır?
II. Tütesi duman mıdır?
III. Bul ki aradığını,
IV. Bitsin orman yangını.
V. Bu tutuşan can mıdır?

Numaralanmış sözcüklerden hangisinde eylemsi yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Zarf-fiiller cümleye durum, zaman, neden vb. anlamlar katar.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf-fiilin cümleye kattığı anlam diğerlerinden farklıdır?

- A) Bir süre sonra çocuğun elinden tutarak karşıya geçti.
B) Ne yapıp edin, onu buraya getirin!
C) Yurda döner dönmez, farkını ortaya koyan işlere girişti.
D) Hayatın nimetlerinden doyasıya faydalanmadım desem yalan olur.
E) Dinleyicilerin kendisini dinlediğine bakmaksızın konuşuyordu.

9. (I) Her gidişte içindeki ateş yalazlandı. (II) Her dönüşte tapıncakta Tanrı'ya yalvardı. (III) Her yalvarıştan sonra bir daha çam ağacının yanına gitmemeye karar verdi. (IV) Fakat güneşin her yeni doğuşunda hasretine dayanamadı. (V) Verdiği kararı unutup çam ağacının yanına geldi.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde ad-fiil kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, altı çizili sözcük fiilimsi değildir?

- A) Çantasına sığmayan eşyalarını koltuğuna sıkıştırıp dolanıyordu.
B) Önündeki kadına "Bugün git, yarın gel" deyip sıradakini çağırdı.
C) Koca binada çıkışı bulana kadar canım çıktı.
D) Yürüyerek Kadıköy'deki iskeleye vardım.
E) Seni anlamak gerçekten zor.

11. "Güneşin batışından, yıldızların en keskin
I
ışıklar ile parıldayışına kadar dağ arkasın-
II
da kaybolan bir ses gibi koyulaşa koyula-
III IV
şa geceye karişan alacalık, memleketimi-
V
zin hemen her tarafında çabuk geçer.

Cümlesinde kaç numaralı sözcük bağ-fiildir?

- A) V B) IV C) III D) II E) I

10. SINIF Türk Dili ve Edebiyatı

1. ÜNİTE Türk Dili ve Edebiyatına Giriş Cevap Anahtarı

Mehmet BAĞMANCI
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

1. Etkinlik:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
D	D	Y	Y	D	D	Y	D	Y	D	D	D	D	D	Y	D	Y	D	D	D	Y	D	Y

2. Etkinlik

1. Sözlü Edebiyat
2. Destan Dönemi
3. Savlar
4. koşuklar
5. Göktürk
6. Uygur
7. Servetifünun
8. Fecr-i Âti Edebiyatı
9. bireysel
10. Tanzimat
11. divan edebiyatı
12. halk edebiyatı
13. saray edebiyatı
14. klasik Türk edebiyatı
15. yüksek zümre edebiyatı
16. âşık edebiyatı
17. anonim halk edebiyatı
18. tekke (tasavvuf) edebiyatı
19. Arap
20. Fars
21. Millî Edebiyat

3. Etkinlik

1. İslamiyet Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı
2. Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı
3. Sözlü Dönem Edebiyatı
4. Divan Edebiyatı
5. Halk Edebiyatı
6. Anonim Halk Edebiyatı
7. Âşık Tarzı Halk Edebiyatı
8. Tanzimat Edebiyatı
9. Servetifünun Edebiyatı (Edebiyat-ı Cedide)
10. Fecr-i Âti Edebiyatı
11. Millî Edebiyat
12. Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı

4. Etkinlik: 2, 5, 8, 10, 14

5. Etkinlik:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Y	D	D	Y	D	Y	D	D	D	D

Elde edilen cümle: BİLGİ GÜÇTÜR

6. Etkinlik: Büyük harflerin yanlış kullanımları şöyledir:

1. İr'nin
2. İlçesi'nde
3. Şiir'i'ni
4. Ve
5. Divan Edebiyatı'nın
8. Adlar
9. Yılının
10. Dolar
11. O
14. bayramı'nı
20. boğa
22. Kuzeyini
23. meclis

7. Etkinlik: D'na, s'en, farkında, karşımda, o, yolda, ne, yalnız, h'üs'n

8. Etkinlik:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Y	D	Y	D	Y	Y	Y	D	D	Y	D	Y	D	Y	Y

9. Etkinlik:

1. te te
8. iç'de
6. çağ'da
7. hiç'te
8. konu'da
10. başladımı
11. şoförü'de
12. gel'miyoruz
17. daha'da
18. bizim'ki
19. illa'ki
22. sev'miyorum

10. SINIF Türk Dili ve Edebiyatı

1. ÜNİTE Türk Dili ve Edebiyatına Giriş Cevap Anahtarı

Mehmet BAĞMANCI
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

10. Etkinlik:

- emretmek
- zannetmek
- reddetmek
- kaybolmak
- darb etmek
- zehretmek
- seyretmek
- devretmek
- hissetmek
- menolunmak

11. Etkinlik:

Renk Adları: balköpüğü, kavuniçi, tavşankanı, vişneçürüğü...

Oyun Adları: birdirbir, beştaş, dokuztaş, uzuneşek...

Yiyecek Adları: kadınbudu, tavukgöğsü, vezirparmağı, imambayıldı...

Bitki Adları: camgüzeli, ayşekadın, kuşburnu, keçiboynuzu...

Hayvan Adları: danaburnu, yeşilbaş, karadul, şeytaniğnesi...

Alet ve Eşya Adları: domuzayağı, gagaburun, sıçankuyruğu, horozayağı...

Hastalık Adları: itdirseği, karabacak, kabakulak, tavukkarası...

Gök Cisimlerinin Adları: Altıkardeş, Demirkazık, Arıkovanı, Büyükayı...

12. Etkinlik: Her bir sırada yanlış yazılan kelimenin doğru yazılışı şöyledir:

- konukevi
- depremzede
- deri altı
- suçüstü
- su altı
- çatı üstü
- para üstü
- baş ağrısı
- baş belası
- başvuru
- çeşme başı
- beyefendi
- hakikat ötesi
- peşi sıra
- sarf etmek
- kaydolmak
- ön yargı
- hanımanne
- çobançantası
- yerküre
- uyurgezer
- genelkurmay
- yeşil ışık
- hamdüsena

13. Etkinlik:

- Eğik Çizgi (/)
- Kısa Çizgi (-)
- Soru İşareti (?)
- Ünlem İşareti (!)
- Üç Nokta (...)
- Noktalı Virgül (;)
- Virgül (,)
- Virgül (.)
- Virgül (.)
- Nokta (.)
- Nokta (.)
- Noktalı Virgül (;)
- İki nokta (:)
- İki nokta (:)
- Üç Nokta (...)
- Üç Nokta (...)
- Soru İşareti (?)
- Tırnak İşareti (" ")
- Kısa Çizgi (-)
- Kısa Çizgi (-)
- Parantez (yay ayraç) ()
- Uzun Çizgi (—)

14. Etkinlik:

(,) (.) (:) (“) (”) (:) (“) (,) (,) (,) (,) (,) (”) (:) (“) (,) (,) (,) (,) (,)
(,) (.) (,) (,) (,) (,) (,) (,) (,) (,) (!) (“) (,) (,) (:) (—) (,) (!) (,) (,) (,) (.)

Ünite Değerlendirme Testi:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A	E	D	B	C	E	C	D	C	B	A

10. SINIF Türk Dili ve Edebiyatı

2. ÜNİTE Öykü Cevap Anahtarı

Mehmet BAĞMANCI
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

1. Etkinlik

1. yer / zaman / hikâye
2. İtalyan / Boccaccio
3. Decameron
4. klasik / modern
5. olay / Fransız / Guy de Maupassant / Ömer Seyfettin
6. serim / düğüm / çözüm
7. durum / kesit
8. Rus / Anton Çehov
9. Sait Faik Abasıyanık / Memduh Şevket Esendal
10. Destan Dönemi
11. Mesneviler / halk hikâyeleri
12. Manzum hikâyeleri

2. Etkinlik

1. a
2. b
3. a
4. a
5. b
6. a
7. b
8. a
9. b
10. b
11. a
12. a
13. a
14. b
15. b
16. b
17. a
18. b
19. b
20. b
21. b

3. Etkinlik:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
D	D	Y	D	D	Y	D	Y	D	D	D	D	D

4. Etkinlik:

1	2	3	4
C	B	A	D

5. Etkinlik:

1. A
2. B
3. B
4. A
5. A
6. A
7. B
8. C
9. C
10. A
11. A

6. Etkinlik:

Mevlânâ - Mesnevi, **Yunus Emre** - Risâletü'n-Nushiyye, **Tursun Fakih** - Gazavat-ı Rasûlullah, **Aşık Paşa** - Garipnâme, **Şeyyad Hamza** - Yusuf ve Zeliha, **Fuzulî** - Leyla vü Mecnun, **Şeyhi** - Hüsrev ü Şirin, **Şeyh Galip** - Hüsn-ü Aşk, **Şeyhi** - Harnâme, **Fuzulî** - Beng ü Bade, **Nabî** - Hayriyye, **Nabî** - Hayrabat, **Ziya Paşa** - Harabat Mukaddimesi

7. Etkinlik:

1. Tanzimat Dönemi
2. tercüme
3. Ahmet Mithat Efendi
4. Sami Paşazade Sezai/ Küçük Şeyler
5. Müsamere
6. meddah
7. tutsaklık / zoraki evlilikler
8. tesadüflere
9. kişiliklerini / okurla konuşuyorcasına
10. tek yönlü
11. okuru eğitme / toplumu düzeltme
12. romantizm / realizm / natüralizm
13. Recaizade Mahmut Ekrem
14. Uzun cümleler / uzun tasvirler

8. Etkinlik: Ç - F - A - E - B - D - C - Ğ - G

9. Etkinlik: 2, 3, 7, 8, 9

10. Etkinlik:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Y	D	Y	D	D	D	Y	Y	D	Y	Y	Y	Y	D	D	D

11. Etkinlik: 1 - 3 - 6 - 8 - 10

10. SINIF

Türk Dili ve Edebiyatı

2. ÜNİTE

Öykü

Cevap Anahtarı

Mehmet BAĞMANCI
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

12. Etkinlik:

1. Nihad Sami Banarlı
2. Kaligrafi
3. İletişim Becerisi
4. Kıpçak Türkçesi
5. Özbekçe
6. Uygur Alfabesi
7. Mehmet Kaplan
8. Sagu
9. Kök Türk Kitabeleri
10. Altun Yaruk
11. Kutadgu Bilig

Ünite Değerlendirme Testi - 1:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
D	E	B	A	C	E	D	A	B	C	A

13. Etkinlik: 3, 10 ve 11. cümlelerde yoktur, diğer cümlelerde vardır.

14. Etkinlik:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
D	D	Y	D	Y	D	D	Y	D	D	D	Y	Y

15. Etkinlik: **Kalıcı ad:** 2, 5 **Sıfat-fiil:** 3, 4, 7, 9 **Geniş zaman eki almış fiil:** 1, 6, 8, 10, 11

16. Etkinlik: **Sıfat-fiil eki:** 1, 4, 5, 7, 8, 11 **Kip eki:** 2, 3, 6, 9, 10

17. Etkinlik:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
D	D	Y	D	D	Y	D	Y	Y	Y	Y	D	D	D	Y	Y	D	D	D	D

18. Etkinlik: **Zaman:** 1, 2, 6, 9, 10, 11 **Durum:** 3, 4, 5, 7, 8

19. Etkinlik: **İsim-fiil:** 7, 8, 11, 12 **Sıfat-fiil:** 3, 6, 9, 10, 12 **Zarf-fiil:** 1, 2, 4, 5

Ünite Değerlendirme Testi - 2:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A	A	D	D	B	E	D	C	E	C	B

Ŗu esasata dikkat lazımdır:

- 1- Allah'a abd olana her Ŗey musahhardır, olmayana her Ŗey dūŖmandır.
- 2- Her Ŗey kader ile takdir edilmiŖtir, kismetine razı ol ki rahat edesin.
- 3- Mülk Allah'ındır, sende emaneten duruyor. O, emaneti ibka edip senin için muhafaza edecek. Sende kalırsa meccanen zail olur gider.
- 4- Devam olmayan bir Ŗeyde lezzet yoktur. Sen zailsin, Dūnya da zaildir, halkın dūnyası da zaildir, kâinatın Ŗu Ŗekl-i hazırı da zaildir. Bunlar saniye ve dakika ve saat ve gūn gibi birbirini takiben zevale gidiyorlar.
- 5- Ahirette seni kurtaracak bir eserin olmadığı takdirde, fani dūnyada bıraktığın eserlere de kıymet verme.

Mesnevi-i Nuriye - 129

